

Zala 1908.12.25. 6-7. oldal, 3. hasáb

Mikor még a nagy Pán uralkodott.

– Írta : Halis István. –

Közönséges számítás szerint úgy harminc év előtt voltam ifjú.

Én azonban tudom, hogy néhány ezer esztendő választ el attól a kortól!

Mert csak nagyon régi időben történhetett meg az, hogy este a mulató közönség között *Horvát* Gyula fölmászhatott az egylet-kertbeli platánusz fa tetejébe, és a magával vitt sörös korsót fel tartván, így szónokolt:

— Uraim! Innen a magasból köszöntöm a mi gyönyörűséges kisasszonyunkat *Morgenbesszer* Malvint, és kívánom, hogy Isten sokáig éltesse!

A publikum mulatott az eredeti fölköszöntőn. Mink pedig annyira éljeneztünk, mennyire kifért a szánk. *Kovács* Gábor meg tust húzott rá.

Mert akkor Pán sípjától zengett minden liget. Az emberek vidáman nevetgéltek ahelyett, hogy szemüket lesütve a másvilágra gondoltak volna.

Bizony lehet annak már néhány ezer éve!

Manapság csöndesek vagyunk. Az egyletnek villamos fénytől csillogó termeiben kényelmesen gusztálják a slábert, vagy várják, hogy megjön-e a tők-király az *alsóban*, és be lehet-e mondani a Gromobojt meg a kétszázast az Uhuval. Ily módon könnyen lehet élni.

Hanem a régi pogány isten uralkodása idején egy rozoga „születliban” kellett szorongani. Ott kellett „a társas élet föllendülése céljából” minden éjszaka olyan kurjongatást mívelnünk, hogy a deszkafalak alig tudták kiállani megrepedés nélkül.

Nyáron pedig minden éjjel kellett adni „éjjeli zenét” valamelyik lánynak. Egyszer egyiknek, máskor a másiknak. Voltak ugyan néha véleményeltérések afőlött, hogy ki a legszebb hölgy, de azért mindig kiegyeztünk. És valamennyiünk részvételével mindenik lány ablaka alatt elhúztuk azokat a felséges nótákat: „Képeddel alszom el!” „Csak egy szép lány van a világon!” „Sajó kutyám, jaj de melyen aluszol!” „Béfújta az utat a hó, céltalanul megy a fakó!”

Rendesen éjfél után lopóztunk végig a cigánybandával az utcákon, míg odaértünk „a kérdéses ablak” alá. Rendőrökkel mindig találkoztunk, de azok tisztességtudással „jó estét” kívántak és tovább mentek ahelyett, hogy bejelentették volna a tilos muzsikálást és az engedélyért két forintot fizettettek volna velünk. Hiszen tudja mindenki, hogy a közcsendháborítást csupán annak engedik meg, aki a rendőrségnél lefizet két forintot.

Mostani eszemmel tudom, hogy ebben nagy igazság van. Mert a szegény ember ne muzsikáltasson, hanem azon törje fejét, hogyan szerezheti meg télire a tüzelőfát. Hanem akkor másképp volt.

Az akkori rendőrség talán inkább arra vigyázott, hogy a boltokat ki ne fosztassák a rablók, de nem törődött a vidám kurjongatókkal. Az éjjeli muzsika alatt a rendőrök valamelyik kapuba húzódtak és ott végighallgatván a nótákat, meg-

egyeztek abban, hogy Kovács Gábor muzsikája a csöndes éjszakában igazán gyönyörűségbe ringatja a lelket.

Kodolányi Tóni akkoriban baka-önkéntes volt, és az ő kedvéért egy alkalommal *Julcsa* kisasszonynak kellett adni éjjeli zenét.

Szép egyetértésben meg is érkeztünk a „helyszínre”, valahova a *Hencz*-ház környékére. Ott azonban váratlan akadályra bukkantunk.

Tudniillik *Julcsa* kisasszonyék bent laktak az udvarban. Már most ha a kapu előtt húzza a cigány, hát sohase tudja meg az a szép leány, hogy neki szólott a muzsika.

Nem lehetett másképp a dolgot nyélbe ütni, mint át kellett segíteni minden cigányt a deszkakapun, és utánuk átszállítani a hegedű szerszámokat is.

Rendben lett volna az ügy. Csakhogy *Kodolányi* annyira belejött a kapumászásba, hogy maga is átment rajta, és az udvarban dirigált a cigányoknak:

– Te, Sándor, ide állj! Te meg *Zsiga* oda húzódjál!

Mikor ezt meghallotta *Horvát* Gyula, hát ő is fölhágott az ajtókilincsre, és dióverő póznáit keresztülvetette a kapun.

De már erre a többi se maradhatott hátra.

Pulai Károly minden gondolkodás nélkül bemászott. Persze akkor másféle légeny volt, mint mostan, mikor idő előtt sürgősen nyugdíjazták zordon természeté miatt.

Buzádi Bódinak meg éppen szakmájához tartozott az ilyen dolog. Hogyne ment volna be?

Őt követte *Horvát* Gyuri, meg a többiek, kiknek nevét nem szabad fölemlíteni, mert családapák, és tisztes komolysággal kell fiaik előtt példa gyanánt állani.

Hát bizony akkor még én is számárságnak tartottam, hogy magam maradjak az utcán. Bementem.

Az udvarban remekelt Kovács Gábor. Az érzékeny nótákra majdnem sírva fakadtunk boldogságunkban.

A dolog „gyöngyül” ment egészen addig, míg Gábor bele nem kezdett az „Isteni nótá”-ba. Erre már *Pulainak* el kellett magát rikkantani:

– Ihaj! Onnan a mélységből húzd ezt a nótát Gábor testvér!

A prímás belevágott a mély hangba és úgy húzta a fölséges csárdást „onnan a mélységből”, hogy *Pulainak* okvetlenül táncolni kellett rá.

Mire észrevettük magunkat, már mindannyian táncoltunk. Még pedig olyan tüzzel, hogy a magyar poéták legkedvesebbje, *Gvadányi* József rólunk is írhatta volna:

„*Mint kinek háza ég, oly tántzolás tettek!*”

Persze megújráztuk a nótát! *Pulai* minden újrázás után fölhajította szalmakalapját a levegőbe és azt kiáltotta:

– Ihaj! Sose halunk meg!

Aztán odatáncolt ahová leesett a kalap és folytonos tánc között vette föl a földről. Ez egy pompás tánc-figura volt.

Egyszer aztán mikor megint földobta, hát a kalap nem esett le sehová!

Karcsi majdnem rosszul lett ijedtében. Megrémülve elkiáltotta magát:

– A kala... a kalapom! Fölment az ... Égbe!

Mindnyájan fölnéztünk az égre. Már négy óra felé járt az idő. A nyári hajnal kezdte széthinteni az arany világosságot. Gyönyörű tiszta ég nevetett ránk onnan felülről. Szemünk mégse látta sehol se a kalapot! Eltűnt! Csakugyan fölment az égbe!

Bizony, nem találtuk meg a kalapot, pedig még a háztetőn is kerestük!

– Mirákulum! Valóságos mirákulum! – kiáltotta Horvát Gyula és úgy kacagott, majd megszakadt.

A csodálatos eseményen neveltünk mindnyájan. Még a cigányok is.

Valamelyik leskelődő cseléd meghallotta a csoda emlegetését és a ház összes lakóit fölkelte, azt kiáltozván:

– Csoda történt!

Most aztán minden lakó felöltözött és kijött az udvarra. Tehát az egész háznak el kellett mondani mi történt. Mindenki nevetett és mindenki keresni kezdte a kalapot. Vagy félóra múlva fel is fődözték a szökevényt a messze lent levő akácfa lombja között. Valószínű, hogy a felhajított kalap egy darabig fölfelé ment, aztán valami merész kanyarulással oldalt röpült és a lombsátor alá húzta magát. Ezért nem tudtuk megtalálni.

Persze a megtaláláson is nevetett mindenki, míg csak nyilalás nem szállott az oldalába.

Akkoriban vidámság hangzott mindenfelé. A bálban, majálison, kerti mulatságban reggelig táncoltak a lányok.

Egyszer „műkedvelő előadás” volt a *Zöldfá-ban*. Tömve volt vendéggel az akkori nagy terem, melynek csupán fele a törvényszék mostani tárgyalási terme.

A „Féltékeny férj”-et adták.

Lionell úr, – az udvarló, – a sűgő lyuk előtt áll. Ezt a szerepet *Guoth Zoltán* adta, kiről máig is tudva van, hogy hidegvérrel a legborzasztóbb csínyeket képes volt elkövetni. Abban az időben sógorának, *Győrffy János*nak irodájában volt ügyvédjelölt.

Lionell tehát ott állt a sűgő lyuk előtt. *Piszkor* kapitányné pincsi kutyájának fotográfiáját tartja kezében, és elragadtatva csókolgatja.

Egyszerre a színpadra lép a féltékeny férj a *Krátki József* képében. Az arcképcsókolgatás láttára gyanú villan át agyán. Kikapja fotográfiát Lionell kezéből, és amint a szerepben van, dühösen kiáltozza:

– Hah! Ő az! A feleségem! Ő-ő-hő-hő-ő, hi-hi-hi, he-he-he, hü-hü-hü!

És kacag vadul, rémesen, pauza nélkül. A nézők azt hiszik, hogy ez mind benn van a szerepében.

A publikum lelkesedik.

– Brávó!

– Pompásan játszik!

– Nagyszerű nevetés!

Hanem a kacagás kissé hosszan tart. Lionell félrefordul, hogy ne lássa a nevető férjet. Csakhogy Krátki olyan szívből kacag, hogy ennek hallatára, nem tudja magába, fojtani a nevetési ingert. Egyszerre elpukkan, és kitör belőle a nevetés ellenállhatatlan erővel.

Most aztán kettősben kacagnak.

A nagy-nevetés közben Krátki leejti kezéből a képet. A fotográfia odahull a sűgő lyuk elé. Horvát Gyuri a sűgő, ki már régóta töri azon a fejét, hogy mi az ördögöt nevetnek ezek, hisz nincsen a szerepükben! Fölkapja a fotográfiát, és mikor meglátja a pinszi pofáját, – ő is rákezd a hahotázást.

Már hárman nevetnek.

Csakhogy a jókedv ragadós. A publikum is nevetni kezd.

Először a jó spécik kacagnak a nevető színészekkel, de hamar átszáll a nevetés mindenkire.

És nevet *uniszono* az egész közönség anélkül, hogy tudná az okot.

Nevetnek a színpadhoz állított tűzoltók. Nevetnek az inspekciós rendőrök. Mindenki kacag, és a publikum könnybe boruló szemei előtt galoppot jár a nagy csillár gyertyalángja. A „nagy nevetők” *Csempesz Kálmán* meg a *Pulai Károly* már a falhoz támaszkodnak. És még mindig nem szűnik a kacagás.

Hát bizony be kellett szüntetni az előadást. Se a játszóknak nem tudták folytatni, se a publikum nem tudta volna tovább nézni a nagy gaudium miatt. Kezdődött a tánc, és tartott „ej huj világos, ej huj virradtig!”

Méltán írták a kanizsai lapok, hogy „ezen est egy felséges napot szerzett a közönségnek.”

Manapság néma a liget. Megszilárdult bennünk az erkölcs.

Ha valami sátoros ünnepen elrikkantja magát egy polgártárs ki benyakalt a főrhénciből, – tanácsosi bölcsességem megbotránkozik a közcsendháborításon, és *V. Ferdinánd* király módjára megkérdem:

– Enyje! Hát még mindig rikkantanak az emberek?